

rišča in gospodje v njih so se jezili na kralja, češ, da jih je imel za norca ter osmešil pred vsem svetom; rekli so, da ga bodo odstavili.

Kralj je treščil z dudami ob mramornati tlak, da so se razletele na sto kosov; ali najslabše se je pri tem godilo dvorjanom.

Tudi po metlarja je poslal; ali sli so se vračali drug za drugim, ne da bi bili kaj opravili, javljali so, da o metlarju v Podlesju ni niti sledu, in bili so kaznovani, ker niso privedli ubožca.

Ali gospoda odtlej kralja resnično ni več poslušala, drugega so si izvolili, lakomneža pa so izgnali — iz gradu.

Metlarju in otrokom se je pa dobro godilo. Preselili so se globoko v gozd in nikdar več niso okusili, kaj je tisto, čemur ljudje pravijo beda.

O čudotvornih dudah odtlej ni nihče več slišal, jaz tudi ne in zato vam ne vem nič več povedati. Brez dvoma so ostale v metlarjevem rodu.

Venceslav Winkler:

Črno kamenje.

Živel je dečko, reven fantič. Šel je k bogatemu gospodu za pastirja. Trpel je dan za dnevom. S suhim kruhom je pasel ves dan. Vstajal je zgodaj, legel pozno in je bil zadovoljen, zmeraj zadovoljen. Gospod se ni zmenil zanj. Podnevi je spal, ponoči je veseljačil. Še od drugod je vabil gospodo k sebi in so pili in peli do jutra. Pijača in veseljačenje pa grunte in kraljestva tesnita, kaj bi grajskega bogastva ne. Plahnelo je in se nižalo, dokler se ni gospod ovedel, da je že pri koncu. Takrat je zapodil vse veseljake, zaprl se je v sobo in ga tri dni ni bilo nikamor.

Ubogemu pastirju se je pa gospod zasmilil. Začel je premišljevati, kako bi mu pomagal.

»Saj je revež,« je pravil na paši. »Zapeljali so ga.«

Slišala ga je kača in se privila izpod kamenja. Pastirček se je ustrašil in se kar usedel. Kača je pa dvignila glavo in povedala s človeškim glasom:

»Nikar se me ne boji! Dober si, pomagala ti bom. Pojdi za menoj!«

Plašno se je dvignil in šel za kačo. Peljala ga je čez pašnik v skalovje. Fantič je zagledal pred seboj votlino. Šla sta vanjo in po dolgem rovu sta se prerila do temne dvorane.

»To je kamenje, ki gori,« je rekla kača.

»Tega bi pokazal gospodu. Prodajal ga bo in si

opomogel. Pa ne bodi predober. Domenita se, da bo polovico tvojega. Bogastva je za ves svet dovolj. Drugače ti bo hudo.«

Pastirček je obljubil, da bo storil tako in je šel takoj povedat gospodu, kaj je našel. Gospod se je razveselil. Obljubil mu je polovico vsega bogastva in še stanovanje do smrti v gradiču.

Potem so šli na delo. Od vseh strani so se začeli zgrinjati ljudje. Pripeljali so stroje in začeli kopati. Gospod in pastir sta nadzorovala delo. Z velikimi vozovi so spravljali črno kamenje v daljna mesta. V gradiču se je pa stekalo zlato. Od začetka je gospod dajal pastirju vedno njegovo polovico. Pozneje se mu je pa začelo dozdevati neumno, da bi imel pastir toliko kot gospod in mu je začel dajati manj. Pastirček je vedel, da se mu godi krivica, pa je molčal.

Leta so tekla. Gospod je postal bogat, še bogatejši kot kdaj poprej. Vsako leto so izkopali več črnega kamenja. Pod gradičem je vzraslo mesto. Gospod je sezidal nekaj belih hiš, delavci, ki so kopali, so pa postavili lesene kočice. V gradiču se je spet začelo veseljačenje. Dan za dnem je vriskala godba. Gospod se je smejal. Pastir je nekaj časa gledal gostovanja, potem se je umaknil v dolino v leseno kočico. Tam so živeli ljudje mirno in zadovoljno.

Gospodu je pa začelo spet primanjkovati denarja. Znižal je kopačem plačo, delati so morali več, da bi se več nakopalo. Da nima kamenje več cene, je tožil. Tudi pastirju je odtrgal vso podporo.

»Ne morem več. Ne veš, koliko stanejo stroji,« mu je rekel.

»Seveda,« je kimal pastir. »Saj se ne mudi. Pa kadar vam bo boljše šlo.«

On je šel in živel od prihrankov. Ko mu jih je zmanjkalo, se je ponižal in šel prosit za delo. Postal je kopač. Od jutra do večera je dolbel v zemlji in drobil črno kamenje, ker ga je sam odkril. In zraven je bil miren in zadovoljen, da so se vsi čudili.

»Gospod je v stiskah,« se je tolažil. »Vse mi bo povrnil, vse do zadnjega, kakor je obljubil. Veselice pa ima. Pa naj jih ima, zato je gospod. To je po pravici in postavi.« Takrat je srečal spet kačo.

»Kaj si storil?« je zakričala nad njim. »Ves svet sem ti dala v roke, pa ga nisi hotel zgrabiti. Niti za pravico se ne potegneš. Le pojdi, nikdar ti ne bo dobro. Od miloščine boš živel in pustil v kamenju znoj in kri.«

Tisti dan je tri podsulo. Čez par dni so jih izkopali. Tudi gospod jih je prišel gledat. Malo ga je pretreslo, rekel pa ni ničesar.

Potem je šlo čez svet prokletstvo. Enega za drugim je ubijalo. Pastir se je vsakokrat zgrabil. Gospod je premišljeval in se domislil. Pripeljali so nove stroje. Nekaj časa ni bilo nesreč. Potem so začele znova. Pastir je trpel, pa ni mogel jokati. In to je bilo najhuje.

Kača med črnim kamenjem je oživela. V lesenih kočah pod gradičem se je naselila groza. Sem in tja tudi lakota in mraz. Gospod je zgubil srce in se je smejal.

Potem je prišlo največje. Kača je zasula najboljši rov. Delo je obstalo. Črni ljudje po lesenih kočah so jokali in stiskali pesti. Šli so pred gospoda, zakaj ni rovov dal podpreti. Nagnal jih je. Nato so se uprli. Kričali so in razbijali so stroje. Prišli so vojaki in jih uklenili.

Takrat je pastir umrl. Jokal ni, ko ni mogel, kričal ni, ko ni smel, govoril ni, ker ni znal.

Gospod še živi. Črno kamenje še kopljejo. Ko bodo prikopali do pekla, bo konec. Tisto polovico, ki jo je pastirju obljubil, je pa gospod še zmeraj dolžan. Nihče ne ve, komu in kdaj bo plačal dolg.

VESELO IN SREČNO 1934 !